

INKLYUZIV TA'LIMNI JORIY ETISHDAGI MUAMMO VA KAMCHILIKLAR: TENG TA'LIM IMKONIYATLARIGA TO'SIQLARNI BARTARAF ETISH

Mashrabov O'rinboy Davronboy o'g'li

O'zDJTU Roman-german filologiyasi fakulteti 5-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada biz inklyuziv ta'limni amalga oshirishda duch keladigan asosiy muammolarni ko'rib chiqamiz va ushbu to'siqlarni bartaraf etish bo'yicha potentsial strategiyalarni muhokama qilamiz. Asosan erishiladigan natijalar haqida so'z yuritamiz.*

Kalit so'zlar: *Potentsial, inklyuziv ta'lim, resurs, texnologiya, byudjet, stereotiplar, trening, marginallashuv.*

Inklyuziv ta'lim va uning mohiyati har qanday jamiyatda kelajak vorislari bo'lmish farzandlarni mas'ulyatni his etadigan, ularni davlat taraqqiyoti va gullab-yashnashiga salmoqli ulush qo'shadigan munosib fuqarolar bo'lib yetishishlariga katta umid bilan qaraladi. Inklyuziv ta'lim barcha o'quvchilar uchun ularning kelib chiqishi, qobiliyati yoki nogironligidan qat'iy nazar, teng ta'lim imkoniyatlarini ta'minlashga qaratilgan. Inklyuziv ta'lim konsepsiyasi asosiy huquq sifatida keng e'tirof etilgan bo'lsa-da, uni amalga oshirish samaradorligini oshirishga to'sqinlik qiluvchi turli muammo va kamchiliklarga duch kelmoqda. Maqolamiz orqali biz inklyuziv ta'limni amalga oshirishda duch keladigan asosiy muammolarni ko'rib chiqamiz va ushbu to'siqlarni bartaraf etish bo'yicha potentsial strategiyalarni muhokama qilamiz.

Inklyuziv ta'limni joriy etishdagi asosiy muammolardan biri bu o'qituvchilarni yetarli darajada tayyorlash va qo'llab-quvvatlashning yo'qligidir. O'qituvchilar ko'pincha inklyuziv sinflarda o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun zarur bilim, ko'nikma va resurslarga ega emaslar. Tegishli tayyorgarlik va kasbiy o'sish bo'lmasa, o'qituvchilar inklyuziv ta'lim muhitini yaratish, o'qitish strategiyalarini moslashtirish va nogiron yoki alohida ehtiyojli talabalarga tegishli yordam ko'rsatish uchun kurash olib borishi mumkin. Inklyuziv ta'limni amalga oshirishga to'sqinlik qilayotgan yana bir muammo bu yetarli mablag' va resurslarning yetishmasligidir. Inklyuziv ta'lim barcha o'quvchilarning sifatli ta'lim olish imkoniyatini ta'minlash uchun yordamchi texnologiyalar, maxsus xizmatlar va yordamchi xodimlar kabi qo'shimcha resurslarni talab qiladi. Biroq, ko'plab maktablar va ta'lim tizimlari byudjet cheklovlari va resurs cheklovlariga duch keladi, bu esa inklyuziv sharoitlarda o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirishni qiyinlashtiradi. Bundan tashqari, munosabatdagi to'siqlar va ijtimoiy tushunchalar ko'pincha nogiron yoki alohida ehtiyojli talabalarga nisbatan stigma va kamsitishni davom ettiradi. Salbiy qarashlar, stereotiplar va noto'g'ri tushunchalar maktablarda dushman yoki yoqimsiz muhitni yaratishi mumkin, bu esa turli xil deb qabul qilingan o'quvchilarning ijtimoiy chetlanishiga, zo'ravonligiga va marginallashuviga olib keladi. Ushbu munosabat

to'siqlarini yengib o'tish va xilma-xillikni qabul qilish, tushunish va hurmat qilishni rag'batlantirish inklyuziv maktab madaniyatini rivojlantirish uchun muhimdir. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, manfaatdor tomonlar, jumladan, o'qituvchilar, ot-onalar, ma'murlar va qo'llab-quvvatlovchi idoralar o'rtasida hamkorlik va muvofiqlashtirishning yo'qligi inklyuziv ta'limni muvaffaqiyatli amalga oshirishga to'sqinlik qilishi mumkin. Samarali hamkorlik va muloqot individual ta'lim rejalarini ishlab chiqish, joylashtirish va moslashtirishni amalga oshirish hamda turli xil ta'lim ehtiyojlari bo'lgan talabalarning har tomonlama rivojlanishiga yordam berish uchun juda muhimdir. Kuchli hamkorlik va jamoaviy ish bo'lmasa, inklyuziv ta'lim tarqoq, nomuvofiq yoki barqaror bo'lmasligi mumkin.

Inklyuziv ta'limni joriy etishdagi ushbu muammo va kamchiliklarni bartaraf etish uchun ta'lim tizimlari va siyosatchilar quyidagi strategiyalarga ustuvor ahamiyat berishlari kerak:

- o'qituvchilarning inklyuziv pedagogika, tabaqalashtirish va sinfni boshqarish bo'yicha bilim va ko'nikmalarini oshirish uchun har tomonlama va doimiy malaka oshirishni ta'minlash.

- inklyuziv ta'limni joriy etishni qo'llab-quvvatlash uchun yetarli mablag' va resurslar, shu jumladan yordamchi texnologiyalar, ixtisoslashtirilgan xizmatlar va yordamchi xodimlarni ajratish.

- treninglar, targ'ibot va jamoatchilikni jalb qilish tashabbuslari orqali turli xillik va inklyuzivlikka nisbatan xabardorlik, sezgirlik va ijobiy munosabatni rag'batlantirish.

- Har xil ta'lim ehtiyojlari bo'lgan talabalarni muvofiqlashtirilgan sa'y-harakatlar, umumiy maqsadlar va samarali qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini ta'minlash uchun manfaatdor tomonlar o'rtasida hamkorlik va sheriklikni rivojlantirish.

Xulosa: qilib aytish mumkinki, inklyuziv ta'lim ta'limda xilma-xillik, tenglik va ijtimoiy adolatni ta'minlash uchun katta va'da bersa-da, uni muvaffaqiyatli amalga oshirish barcha o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlariga to'sqinlik qilayotgan muammo va kamchiliklarni bartaraf etishni talab qiladi. To'siqlarni yengib o'tish, xabardorlikni oshirish va hamkorlikni rivojlantirish orqali biz xilma-xillikni nishonlaydigan, o'quvchilarning imkoniyatlarini kengaytiradigan va ta'limda inklyuzivlik madaniyatini rag'batlantiradigan inklyuziv ta'lim muhitini yaratishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Ainscow, M. va César, M. (2006). Salamankadan o'n yil keyin inklyuziv ta'lim: kun tartibini belgilash. Maxsus ehtiyojlar uchun ta'lim bo'yicha Evropa taraqqiyot agentligi.

2. YUNESKO. (2009). Ta'limga qo'shilish bo'yicha siyosat ko'rsatmalari. YUNESKO.

3. But, T. va Ainscow, M. (2011). Inklyuzivlik indeksi: maktablarda o'rganish va ishtirok etishni rivojlantirish. Inklyuziv ta'lim bo'yicha tadqiqotlar markazi.
4. Florian, L. va Black-Hawkins, K. (2011). Inklyuziv pedagogikani o'rganish. *British Educational Research Journal*, 30(3), 313-328.
5. Slee, R. (2011). Noto'g'ri maktab: istisno, maktab va inklyuziv ta'lim. Routledge.
6. Avramidis, E. va Norwich, B. (2002). O'qituvchilarning integratsiyaga / inklyuziyaga munosabati: adabiyotlarni ko'rib chiqish. *Maxsus ehtiyojlar bo'yicha ta'lim bo'yicha Evropa jurnali*, 17 (2), 129-147.

